

नियमित दिवाणी दावा क्र.१७८/२०१५ मधील नि.क्र.५३ वरील आदेश

(हिंदुराव पाटील वगैरे विरुद्ध जगन्नाथ पाटील वगैरे)

CNR No-MHSN050008982015

१. वादी यांनी प्रस्तुत अर्ज त्यांनी पुर्वी भरलेल्या मोजणी फी मध्येच उप अधीक्षक, भुमि अभिलेख यांनी गट क्र.३०९८ व ३०९९ ची फेर मोजणी होण्याकरीता आदेश व्हावेत यासाठी दाखल केलेला आहे.

२. वादी यांनी मुळ दावा अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा मिळणेसाठी दाखल केलेला आहे. वादींच्या म्हणण्याप्रमाणे मा. तालुका निरिक्षक, भुमि अभिलेख, इस्लामपूर यांनी गट क्र.३०९८ मध्ये केलेल्या मोजणीकामी मोजणीदार यांची साक्ष घेण्यात आली. त्यामध्ये सदर मोजणी प्रकरणात मोजणीदार यांनी सर्व वादी, प्रतिवादींना पाठविलेल्या मोजणीबाबतच्या नोटीशीच्या पोस्टाच्या पावत्या, पोहोच पावत्या दाखल केलेल्या नाहीत ही बाब मोजणीदार यांच्या साक्षीवेळी उघड झालेली आहे. सदर पावत्या सापडून येत नसल्याबाबत मोजणीदार साक्षीदारतर्फे नि.क्र.५० ला पुरसिस दाखल करून कळविले आहे. सदर पावत्या शाबीत झाल्याशिवाय अतिक्रमणाची बाब कायदयाप्रमाणे शाबीत होत नाही. त्यामुळे वादीतर्फे नि.क्र.५१ ला मोजणीदार यांचा तोंडी पुरावा पुराव्यातून वगळण्याबाबत पुरसिस दाखल केली आहे. परंतु टी. आय. एल. आर. यांच्या गलथान कारभारामुळे वाद मिळकतीची पुन्हा मोजणी करावी लागत आहे. वादी यांनी पूर्वी मोजणी फी भरलेली आहे, परंतु सदर कार्यालयाच्या निष्काळजीपणामुळे वादींना प्रस्तुतचा पुन्हा मोजणीबाबत अर्ज देणे भाग पडले आहे. त्यामुळे वादींनी पुर्वी भरलेल्या मोजणी फी मध्येच फेर कमिशनरचे कामकाज होणे आवश्यक आहे. त्यामुळे वादी यांनी पुर्वी भरलेल्या फी मध्येच मौजे कासेगाव, ता. वाळवा येथील गट क्र.३०९८ व ३०९९ या मिळकतींची वादी, प्रतिवादी तसेच इतर संबंधीत इसमांना नियमाप्रमाणे नोटीसा देवून प्रत्यक्ष जागेवर जावून मिळकतीची योग्यरित्या मोजणी करून मोजणी नकाशासह, पोस्टाच्या पावत्या, पोहोच पावत्या, नोटीस स्थळप्रत, जबाब इत्यादी सर्व कागदपत्रे कोर्टात दाखल करणेबाबत, तसेच मोजणीअंती जे काही अतिक्रमण दिसून येईल त्याचा योग्य तो तपशिल मोजमापासह नकाशामध्ये नमूद करणेबाबत आदेश होण्याची वादी यांनी विनंती केली आहे.

३. सदरहु अर्जाला अनुषंगून प्रतिवादी यांनी त्यांचे म्हणणे दिलेले नाही.
४. त्यामुळे सदरहु अर्जाला अनुसरून वादी यांचा युक्तीवाद ऐकला. वादी यांच्या तक्रारीला अनुषंगून मुळ दाव्याचे अवलोकन केले. दाखल कागदपत्रांचे अवलोकन केले.
५. प्रस्तुत दावा अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा मिळण्याकरीता दाखल केलेला आहे. अतिक्रमीत जागेच्या क्षेत्राची निश्चिती करण्याकरीता वाद क्षेत्राची मोजणी होणे आवश्यक असल्याबाबत मा. उच्च न्यायालय व मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी वेळोवेळी न्यायमुलाधाराद्वारे प्रतिपादीत केलेले आहे. त्यानुसार माझ्या पुर्वाधिका-यांच्या आदेशान्वये वाद क्षेत्राच्या मोजणी व अतिक्रमीत क्षेत्राच्या निश्चितीकरीता उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख, वाळवा इस्लामपूर यांची नेमणूक करण्यात आली. त्याप्रमाणे अहवाल दाखल करण्यात आला. त्याप्रमाणे गट क्र.३०९८ मध्ये केलेल्या मोजणीकामी साक्षीदाराची साक्ष घेण्यात आली. त्यामध्ये सदर मोजणी प्रकरणातील मोजणीदार यांच्या साक्षीवेळी सर्व वादी, प्रतिवादींना पाठविलेल्या मोजणीबाबतच्या नोटीशीच्या पोस्टाच्या पावत्या, पोहोच पावत्या दाखल केलेल्या नाहीत असे उघड झाले. सदर पावत्या सापडून येत नसल्याचे मोजणीदार साक्षीदारतर्फे नि.क्र.५० ला पुरसिस दाखल करून कळविले आहे. मोजणीबाबतची सर्व कागदपत्रे रेकॉर्डवर असल्याशिवाय अहवाल व त्यासोबत जोडलेल्या नकाशाबाबत आवश्यक असणारी कार्यवाही अपुरी असल्याने नकाशा सिध्द होत नाही. त्यामुळे वादी यांनी पूर्वी भरलेल्या मोजणी फी मध्येच वरीलप्रमाणे फेर मोजणी करण्याची मागणी केली आहे.
६. वर नमूद केल्याप्रमाणे अतिक्रमणाच्या दाव्यामध्ये तज्ञ व्यक्तीद्वारे क्षेत्राची मोजणी होवून त्यांचा अहवाल येणे आवश्यक आहे. केवळ अहवाल येणे पुरेशे नाही तर सर्व बाबींची पुर्तता सदर तज्ञांने पाहणी करण्यापूर्वी केली होती हे सुध्दा सिध्द होणे आवश्यक आहे. वादीने कथन केले आहे की, सदर तज्ञ मोजणीदाराने मोजणीपूर्वी सर्व वादी प्रतिवादींना पाठविलेल्या मोजणीबाबतच्या नोटीशीच्या पोस्टाच्या पावत्या व पोहोच पावत्या पुराव्याकामी दाखल केलेल्या नाहीत. त्यामुळे मोजणीपूर्वी आवश्यक असलेल्या तांत्रिक बाबीची पुर्तता मोजणीदाराने केली ही बाब पुराव्यानिशी सिध्द होवू

शकत नाही. यांचा परिणाम नकाशा सिध्द होण्याच्या कार्यवाहीवर होण्याची व वादीस नुकसान होण्याची दाट शक्यता आहे. हे खरे आहे की, सदर कथीत त्रुटी वादीमुळे झालेल्या नाहीत. तर सदर मोजणीदाराकडून घडलेली चुक आहे. या कारणाने वादीने पुनरभेट फी किंवा पुनरमोजणी फी न आकारता मोजणीबाबत आदेशाची विनंती केली आहे.

७. या ठिकाणी नमूद करणे आवश्यक आहे की, मोजणीदाराची चुक आहे किंवा नाही या बाबींविषयी उहापोह करण्याचा प्रस्तुत परिस्थितीमध्ये अधिकार नाही. कारण त्यामुळे सदर नकाशाच्या स्वीकाहार्यतेबाबत व विश्वासाहतेबाबत उहापोह केला अशी परिस्थिती घडते. करीता वर नमूद परिस्थितीमध्ये मोजणी आवश्यक असल्याचे वादीचे कथन पाहता मोजणी आवश्यक आहे का व आहे त्या शुल्कामध्ये मोजणी करण्याचा आदेश करता येवू शकतो का याचा विचार करणे आवश्यक आहे.

८. संचिकेचे अवलोकन करता वादीतर्फे या न्यायालयाने वाद मिळकतीच्या मोजणीबाबत केलेल्या आदेशानुसार झालेली मोजणी सिध्द करण्यासाठी मोजणीदार साक्षीदाराचा पुरावा नि.क्र.४१ नुसार नोंदविलेला आहे. याद्वारे हे स्पष्ट होते की वाद मिळकतीची तज्ञ व्यक्तीमार्फत मोजणी झालेली आहे.

९. वादीने सदर मोजणी सदोष असल्याचे त्यामध्ये त्रुटी असल्याचे कथन केले आहे. त्यामुळे जर सदर मोजणीदाराने केलेल्या त्रुटीविषयी वादीला आक्षेप असेल तर त्याबाबत संबंधीत खात्यातील वरीष्ठांकडे त्याने अर्ज करणे, आक्षेप नोंदविणे आवश्यक होते. सदर मोजणीदार या आस्थापनेतील कर्मचारी नाही. त्यामुळे त्याने जी काही कथीत चुक केली आहे त्याबाबत विशिष्ठ निर्देशन देणे शक्य नाही. वादीने असे कुठेही दाखविले नाही की, मोजणीदाराच्या चुकीमुळे जर पुनरमोजणी करायची वेळ आली तर त्यावेळेस फेरमोजणी किंवा पुनरभेट शुल्क भरावे लागत नाही. करीता आहे त्या शुल्कामध्ये पुनरमोजणीचा आदेश देणे संयुक्तीक नाही.

१०. वर नमूद केल्याप्रमाणे अतिक्रमणाच्या दाव्यामध्ये वाद मिळकतीची मोजणी होवून अतिक्रमीत क्षेत्राची निश्चिती होणे आवश्यक असल्याबाबत मा. उच्च

न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालय यांनी वेळोवेळी पारीत न्यायमुलाधाराद्वारे स्पष्ट केलेले आहे. यापूर्वी नि.क्र.२४ खाली मोजणीचा आदेश होवून मोजणीचे काम करण्यात आलेले आहे. त्यामुळे त्याच अनुषंगाने अतिक्रमीत क्षेत्राची निश्चिती होण्यासाठी गट क्र.३०९८ व ३०९९ ची पुन्हा मोजणी होणे आवश्यक आहे. करीता केवळ मोजणीदाराच्या त्रुटीमुळे मोजणी अहवाल फेटाळण्याची वेळ येवू नये याकरीता मोजणीदाराने त्यांच्या नियमावलीनुसार वादी प्रतिवादी लगतचे कब्जेदार व अन्य आवश्यक व्यक्तींना रितसर नियमाप्रमाणे नोटीसा देवून प्रत्यक्ष जागेवर जावून सर्व जबाब व पंचनामे योग्य रितीने नोंदवून मिळकतीची योग्यरित्या मोजणी करून अहवाल मोजणी नकाशा, पोस्टाच्या पावत्या, पोहोच पावत्या, नोटीस स्थळप्रत, पंचनामे, जबाब व मोजणीकामी अधिकृत केल्याबाबतचे, तसेच मोजणीकामी सहाय्यास घेतलेल्या इतर इत्यादी सर्व दस्तांच्या पुराव्यात वाचता येण्याजोग्या प्रती न्यायालयात दाखल कराव्यात. करीता खालीलप्रमाणे आदेश पारीत करण्यात येतो.

आदेश

- (१) वादी यांचा नि.क्र.५३ कडील अर्ज अशंतः मंजूर करण्यात येत आहे.
- (२) उप निरीक्षक, भूमि अभिलेख, वाळवा इस्लामपूर यांची मौजे कासेगाव, ता. वाळवा, जि. सांगली हद्दीतील गट क्र.३०९८ व ३०९९ या गटांची फेर मोजणी करून अतिक्रमणाबाबतचा अहवाल सादर करण्यासाठी कोर्ट कमिशनर म्हणून नियुक्ती करण्यात येते.
- (३) कोर्ट कमिशनर यांनी मौजे कासेगाव, ता. वाळवा हद्दीतील गट क्र.३०९८ व ३०९९ या गटांची मोजणी करावी. वादी यांच्या मिळकतीमध्ये प्रतिवादी यांनी अतिक्रमण केले आहे अगर कसे या संदर्भात त्यांचा अहवाल नकाशासह केसकामी सादर करावा असे त्यांना निर्देशित करण्यात येत आहे.
- (४) कोर्ट कमिशनर यांना वादी यांनी कमिशनला अनुषंगून दावा, मोजणीसंबंधी सर्व मुळ कागदपत्रे द्यावीत.

- (५) सदर मोजणीबाबतची फी वादी यांनी संबंधीत कार्यालयात भरावी.
- (६) कोर्ट कमिशनर यांनी कमिशन रिट प्राप्त झाल्यानंतर वाद क्षेत्रांची पाहणी व मोजणी करुन त्याचा अहवाल मोजणी नकाशा, पोस्टाच्या पावत्या, पोहोच पावत्या, नोटीस स्थळप्रत, पंचनामे, जबाब व मोजणीकामी अधिकृत केल्याबाबतचे, तसेच मोजणीकामी सहाय्यास घेतलेल्या इतर इत्यादी सर्व दस्तांच्या पुराव्यात वाचता येण्याजोग्या प्रती तत्काळ या न्यायालयास सादर कराव्यात.

ठिकाण – इस्लामपूर.

(मुकुल म. चितळे)

दिनांक –०५.०९.२०२४

दुसरे सह दिवाणी न्यायाधीश, व. स्तर, इस्लामपूर.